

Maatregelenpakket bij overlast voortkomend uit onaangepast en ongeoorloofd gedrag in gemeentelijke opvang

Versie 2.0 – d.d. 2 oktober 2023

Dit maatregelenpakket is een onderdeel van het handelingsperspectief aanpak overlast voortkomend uit onaangepast en ongeoorloofd gedrag. In dit maatregelenpakket is beschreven wat gemeenten kunnen doen bij niet naleving of overtreding van huishoudelijke reglementen en geweldpleging op gemeentelijke opvanglocaties voor ontheemden uit Oekraïne (GOO). Het doel is om gemeenten een handelingsperspectief te bieden en de stimulering van een eenduidige en uniforme aanpak ter voorkoming van substantiële verschillen in werkwijze tussen de gemeenten. Dit maatregelenpakket is samengesteld op basis van aangedragen *best practices* van verschillende gemeenten en er is aansluiting gezocht bij het maatregelenbeleid van het COA en toolbox overlastgevende en/of criminele asielzoekers.

Het maatregelenpakket dient als een handreiking en is richtinggevend. Gemeenten kunnen op basis van locatie specifieke behoeftes aanvullingen aanbrengen. In dat geval is een juridische toets op de aanvullingen door de gemeente zelf nodig. De maatregelen in dit maatregelenpakket zijn juridisch getoetst en passen in de huidige Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO). Indien sprake is van inbreuk op verplichtingen zoals beschreven in de huishoudelijke reglementen (artikel 6 lid 3 RooO), dan kunnen de in dit document beschreven maatregelen worden opgelegd.

Wettelijk kader

- *Recht op opvang*: Het recht op opvang voor asielzoekers, waaronder ontheemden uit Oekraïne, volgt uit artikel 8 van de Vreemdelingenwet. Op grond van de Wet verplaatsing bevolking (Wvb) ligt de wettelijke taak in de opvang van ontheemden uit Oekraïne bij de burgemeesters. Er is een Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne (TW) in voorbereiding – deze wet ligt op het moment van schrijven van deze handreiking bij de Raad van State. Onder de TW krijgen colleges van B&W (nu is dat de burgemeester) de wettelijke taak om, binnen de eigen gemeente¹, zorg te dragen voor de materiele en immateriële opvang van ontheemden uit Oekraïne. Dit geldt ook voor overlastgevende ontheemden. Zowel de Wvb als de TW is nader uitgewerkt in de RooO, waarbij het recht op opvang volgt uit artikel 3 RooO. Als gevolg van een bindend arrest van het Europese Hof van Justitie in de zaak Haqbin is het niet toegestaan om opvang aan overlastgevende asielzoekers volledig te onthouden, tenzij de betreffende lidstaat elders in de opvang voorziet.² Dit arrest geldt onverkort voor ontheemden uit Oekraïne. Dit betekent dus dat ook een overlastgevende bewoner het recht op opvang behoudt. De opvang hoeft echter niet per se in dezelfde locatie worden gecontinueerd. Overplaatsing naar een andere locatie is daarmee juridisch mogelijk.
- Om *handhaving* mogelijk te maken heeft de burgemeester op grond van artikel 7 eerste lid sub c en d van de RooO de bevoegdheid om maatregelen te nemen bij het niet naleven van de huishoudelijke reglementen, als ook bij geweldpleging in de GOO.

¹ Verwezen wordt naar artikel 4 Wvb.

² HvJ EU, 12 november 2019, ECLI:EU:C:2019:956.

- *Overplaatsingsbevoegdheid:* De burgemeester heeft op basis van artikel 9 RooO de bevoegdheid om een bewoner over te plaatsen naar een andere opvangvoorziening in dezelfde gemeente.
- *Beperken of (tijdelijk) intrekken verstrekkingen:* De burgemeester kan de verstrekkingen beperken of opschorten in geval van overtreding van de huishoudelijke reglementen of bij geweldpleging.³
- *Overlast voortkomend uit een strafrechtelijk feit:* Mocht sprake zijn van overlast voortkomend uit een mogelijk strafrechtelijk feit wordt de politie ingeschakeld en wordt aan het slachtoffer geadviseerd om aangifte te doen bij de politie. Indien het inschakelen van de politie leidt tot 'het rechtens ontnemen van de vrijheid van de ontheemde', dan kan de burgemeester de opvang direct beëindigen op grond van artikel 4 sub a RooO.

Maatregelenpakket

Wanneer een bewoner ongewenst en overlastgevend gedrag vertoont in een gemeentelijke opvanglocatie kunnen op grond van artikel 7 eerste lid van de RooO verschillende maatregelen worden getroffen. Hierbij is het van belang dat de (locatie specifieke) maatregelen zijn vastgelegd in huisregels, de huisregels bekend zijn bij de bewoners en dat ook de consequenties van het overtreden van de huisregels bekend zijn bij de bewoners. Afhankelijk van de aard van het overlastgevend gedrag kunnen verschillende maatregelen worden getroffen. De genomen maatregel moet proportioneel zijn ten opzichte van het overlastgevend gedrag. Welke maatregel moet worden opgelegd is afhankelijk van de beoordeling door de opvanglocatie in het individuele geval.

➤ *Het 1^e correctiegesprek met locatiemanager en/of bewonerscommissie*

Bij signalering van een overtreding van de huisregels kan de bewoner worden uitgenodigd voor een eerste correctiegesprek met de locatiemanager en eventueel een lid van de bewonerscommissie. Het doel van dit gesprek is om de bewoner bewust te maken van het gedrag en de impact hiervan op andere bewoners. In dit gesprek kunnen ook afspraken gemaakt worden tussen de locatiemanager en de bewoner om herhaling van het overlastgevend gedrag te voorkomen.

➤ *Het 2^e correctiegesprek en officiële schriftelijke waarschuwing*

Indien de bewoner onvoldoende verandering in het overlastgevend gedrag vertoont en/of de afspraken niet naleeft, kan een tweede correctiegesprek plaatsvinden tussen de locatiemanager en bewoner in combinatie met een officiële waarschuwing per brief.

➤ *Het laatste correctiegesprek en tweede officiële schriftelijke waarschuwing*

Als het ongewenste overlastgevend gedrag ook na de eerste officiële waarschuwing blijft voortduren, kan een laatste correctiegesprek worden gevoerd met de bewoner. In dat gesprek wordt duidelijk aangegeven dat het de bewoner een laatste waarschuwing krijgt en wat de gevolgen zullen zijn indien de bewoner overlast blijft veroorzaken.

³ Zie artikel 7 lid 1 RooO. Verzekering tegen financiële gevolgen van wettelijke aansprakelijkheid (artikel 6 lid 1 sub d RooO) kunnen niet worden beperkt of ingetrokken.

➤ *Beperken of intrekken van verstrekkingen*

Als het ongewenste gedrag ook na de correctiegesprekken onveranderd blijft of verergert, kan de burgemeester maatregelen treffen waarbij de verstrekkingen waar de bewoner recht op heeft wordt ingehouden. Het beperken of intrekken van verstrekkingen heeft een directe impact op de rechten van de bewoner en moeten daarom voldoen aan de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Het besluit om verstrekkingen in te houden of te beperken moet om die reden voldoen aan de vereisten van motivering, dossieropbouw, zorgvuldigheid, proportionaliteit, subsidiariteit, evenredigheidsbeginsel en (hoor- en) wederhoor.

Om die reden is het onder meer belangrijk dat de locatiemanager en/of sociaal beheer van een locatie het ongewenste gedrag van de bewoner, ondernomen stappen en gemaakte afspraken zorgvuldig vastlegt in een dossier. Hiermee kan bij voortdoring van het overlastgevende gedrag uiteindelijk een proportioneel besluit genomen worden, waarbij tevens is voldaan aan het subsidiariteitsbeginsel, en de bewoner kan worden overgeplaatst naar een andere (time-out) locatie of andere maatregelen met grote impact voor de bewoner kunnen worden genomen.

Het beperken of intrekken van verstrekkingen kan bestaan uit:

- Het inhouden van leefgeld;
- beperken van deelname aan recreatieve of educatieve activiteiten;
- het toepassen van een afwijkend regime voor een maximale duur van 8 uur per etmaal. Hierbij kan de toegang tot de opvanglocatie in die periode worden gelimiteerd, op voorwaarde dat altijd, binnen of buiten de opvanglocatie, in de minimale basisvoorzieningen (eten, onderdak) van de ontheemde wordt voorzien.⁴

Het is in geen geval toegestaan om de verstrekkingen zoals beschreven in artikel 6 lid 1 sub d in te houden (verzekering tegen financiële gevolgen van wettelijke aansprakelijkheid).

➤ *Overplaatsing naar een andere opvanglocatie binnen de gemeente*

De burgemeester heeft op basis van artikel 9 RooO de bevoegdheid om een bewoner over te plaatsen naar een andere opvangvoorziening in dezelfde gemeente, indien dit in het belang van openbare orde of de veiligheid van andere ontheemden noodzakelijk wordt geacht.

Daarnaast kunnen gemeenten, indien noodzakelijk, een alternatieve opvangplek voor een bewoner regelen binnen dezelfde gemeente. Hiervoor is een overplaatsingsbesluit van de burgemeester vereist. Het is van belang dat bij dit besluit, indien van toepassing, de eenheid van het gezin in acht wordt genomen.⁵

⁴ Betreft een wijziging ten opzichte van de versie van d.d. 13 juli 2023. Zie voor nadere tekst en uitleg [Regeling van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van 20 september 2023, nummer 4908289, tot wijziging van de Regeling opvang ontheemden Oekraïne](#) d.d. 28 september 2023.

⁵ Zie artikel 9 lid 2 RooO.

➤ *Overplaatsing naar een time-out locatie*

Indien sprake is van overlast met een grote impact op overige bewoners of medewerkers van de opvanglocatie en andere maatregelen niet toereikend zijn, dan kan een bewoner tijdelijk worden overgeplaatst naar een time-out locatie, voor een maximale duur van 14 dagen. Overplaatsing naar een time-out locatie dient te worden gedaan op basis van het aannamebeleid dat is opgesteld door de gemeente die verantwoordelijk is voor de time-out locatie. Het uitgangspunt is dat de bewoner daarna weer terugkeert naar de oorspronkelijke gemeentelijke opvanglocatie. Overplaatsing naar een time-out locatie binnen de eigen gemeente vindt plaats middels een overplaatsingsbesluit, waarbij indien van toepassing de eenheid van het gezin in acht wordt genomen.⁶ Overplaatsing naar een time-out locatie buiten de eigen gemeente vindt plaats in onderling overleg tussen gemeenten, vereist instemming van de bewoner, en indien van toepassing, dient hierbij ook de eenheid van het gezin in acht te worden genomen.

In de Handreiking 'Time-out locaties' staat het proces met betrekking tot de time-out locatie uitgebreider beschreven.

⁶ Zie artikel 9 lid 2 RooO.